

Obsah

PŘEDMLUVA KE DRUHÉMU VYDÁNÍ	9
---------------------------------------	---

ÚVODEM

Slovo k pojetí, cílům a adresátům díla	11
---	-----------

ČÁST PRVNÍ

Objevování dítěte a jeho dětství.	15
--	-----------

1 Dějiny dítěte, dějiny dětství	17
--	-----------

1.1 Dějiny dítěte jako dějiny prohrěšků na něm páchaných	17
--	----

1.2 Pokusy o obrat k dítěti	27
---------------------------------------	----

1.3 Objevení dítěte?.	32
-------------------------------	----

2 Impulz reformní pedagogiky – zrod úsilí být dítěti práv	35
--	-----------

2.1 Reformně pedagogický přínos Marie Montessoriové	37
---	----

2.2 Ke kritice extrémních projevů reformismu	38
--	----

3 Impulzy psychologických bádání	41
---	-----------

3.1 Impulz klasické psychoanalýzy – preformativní význam dětství	41
--	----

3.2 Neopsychoanalytický impulz	46
--	----

3.3. Impulzy plynoucí z koncepcí antiautoritářské výchovy.	51
--	----

3.4 Impulzy humanistické psychologie	55
--	----

3.5 Impulzy kognitivní psychologie	59
--	----

3.6 Impulzy vyvěrající z psychologického konstruktivismu	65
--	----

Závěrem první části	67
--------------------------------------	-----------

ČÁST DRUHÁ

Dítě a dětství situované v dnešní době.	69
--	-----------

1 Dítě a problémy současné rodiny	71
--	-----------

1.1 Tři fáze ve vývoji moderní rodiny	71
---	----

1.2 Porodnost a sourozenectví	73
---	----

2 Dominující znaky současného dětství.	77
---	-----------

2.1 Dětství medializované	77
-------------------------------------	----

2.2 Dětství konzumní.	81
-------------------------------	----

2.3	Dětství scholarizované	82
2.4	Dětství proplánované versus zanedbané	85
2.5	Dětství emocionálně přetížené	88
2.6	Dětství agresivní versus viktimizované	90
	Závěrem druhé části	93

ČÁST TŘETÍ

	Dítě-osobnost – dítě v osobnostním pojetí	97
1	Vymezení pojmu dítě	99
1.1	K formálnímu vymezení – věkové určení	99
1.2	K obsahovému vymezení dětství.	101
2	Vymezení pojmu osobnost.	103
2.1	Vyčlenění osobnostních kvalit člověka – osobnostní desatero	103
2.2	Rozlišení tří typů osobnostní rozvinutosti.	105
3	Dítě jako osobnost – dítě v osobnostním pojetí	107
3.1	Specifická osobnostní kvalita dítěte: Otevřené prožívání.	108
3.2	Specifická osobnostní kvalita dítěte: Odkázanost.	109
3.3	Specifická osobnostní kvalita dítěte: Směřování	112
3.4	Specifická osobnostní kvalita dítěte: Bohatství rozvojových možností.	113
4	Postoje vychovatele (učitele, rodiče) bránící osobnostnímu rozvoji dítěte	115
4.1	Dítě jako materiál, objekt manipulace.	116
4.2	Dítě jako hrozba, zátěž	117
4.3	Dítě jako kompenzace vychovatelových nedostatků a komplexů.	119
4.4	Zaslepenost dítětem – protekcionistický redukcionismus	120
4.5	Prohřešky školy.	121
	Závěrem třetí části	122

ČÁST ČTVRTÁ

	Osobnostní zřetel v přístupu k dítěti	125
1	Zřetel k základním vlastnostem	127
1.1	Schopnosti	128
1.2	Pojem inteligence	130
1.2	Temperament	134
1.3	Charakter	137
1.4	Vlastnosti resiliентní oproti vlastnostem vulnerabilním	140

2 Zřetel k zaměřenosti – osobnost jako cílesměrné usilování.	143
2.1 Co tvoří zaměřenost osobnosti?	145
2.2 Perspektivní orientace	149
3 Zřetel k mezilidským vztahům – osobnost jako začlenění.	153
3.1 Podoby začlenění osobnosti.	154
3.2 Sociální interakce a komunikace	155
4 Zřetel k pohlaví a genderu – osobnost jako muž, či žena	167
4.1 Pohlaví a gender	168
4.2 Vpravování dítěte do femininního či maskulinního genderu.	169
4.3 Jak vnímají chlapci a dívky sami sebe.	170
4.4 Vliv skladby rodiny na vývoj genderových vlastností	172
5 Zřetel k potencialitám	173
5.1 Hlavní směry aktualizace či využívání potencialit	173
5.2. Co způsobuje, že potenciality nejsou využívány	174
5.3 Využívání potencialit – citlivost vychovatele vůči dítěti	175
5.4 Využívání potencialit – posilování vzdělávací úspěšnosti žáků	177
6 Zřetel k sebepojetí – osobnost jako já	183
6.1 Ke vzniku sebepojetí – teorie sociálního zrcadla	184
6.2 K pojmu identita osobnosti.	185
6.3 Aspekty identity a formy jejího vývoje.	185
6.4 Sebeodcizení – popírání sebe samého	187
7 Zřetel k autoregulaci – osobnost jako člověk sám sebe ovládající	189
7.1 Tři vybraná témata posilování autoregulace	191
7.2 Autoregulace sebeomezující/obránná	192
Závěrem čtvrté části.	192

ČÁST PÁTÁ

Pojetí, úrovně a stadia vývoje osobnosti dítěte.	195
1 Pojetí vývoje osobnosti dítěte	197
1.1 Senzitivní, zlomová a krizová období ve vývoji dítěte.	198
1.2 Obecné a zvláštní ve vývoji dítěte	200
2 Úrovně psychického vývoje	203
2.1 Vývoj jako zrání.	203
2.2 Vývoj jako učení	204
2.3 Vývoj jako socializace osobnosti	207
2.4 Vývoj jako edukace osobnosti	224
2.5 Vývoj jako seberozvoj osobnosti	232

3 Stadia vývoje osobnosti dítěte	235
3.1 Stručná charakteristika prenatálního vývojového stadia	236
3.2 Kojenecké stadium – první rok života	237
3.3 Batolecí stadium	238
3.4 Stadium předškolního věku	240
3.5 Stadium raného školního věku	244
3.6 Stadium pubescence	248
3.7 Adolescence	252

Závěrem páté části	256
-------------------------------------	-----

VYÚSTĚNÍ

Vychovatel realizující osobnostní pojetí dítěte	259
--	-----

1 Připomenutí vůdčí myšlenky knihy	259
---	-----

2 Vychovateli jsou především rodiče a učitelé	261
--	-----

3 Učitelovy kompetence	262
---	-----

4 Profesionalita učitele	264
---	-----

5 Učitel jako osobnost	265
---	-----

5.1 Kvalita rozvinuté osobnosti – přesah	265
--	-----

5.2 Kvalita rozvinuté osobnosti – integrita	266
---	-----

5.3 Kvalita rozvinuté osobnosti – životní cesta	267
---	-----

6 Pedagogické ctnosti učitele	269
--	-----

6.1 Pedagogická láska	269
---------------------------------	-----

6.2 Pedagogická moudrost	269
------------------------------------	-----

6.3 Pedagogická odvaha	270
----------------------------------	-----

6.4 Pedagogická důvěryhodnost	270
---	-----

Použitá literatura	273
-------------------------------------	-----

Jmenný rejstřík	279
----------------------------------	-----

Věcný rejstřík	283
---------------------------------	-----